

Тема лекції: “Кримінологічна характеристика та запобігання дитячій злочинності”

План лекції:

1. Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняють діти.
2. Причини і умови вчинення злочинів дітьми.
3. Особа неповнолітнього кримінального правопорушника.
4. Запобігання злочинам, що вчиняють діти.

Література:

- Конституція України 1996 року - <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Кримінальний кодекс України: Закон України від 1.09.2001 року. // <http://zakon.rada.gov.ua/>.
- Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. // *Голос України*. – 2012. – 19 травня (№ 90-91).
- Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 р (зі змінами та доповненнями від 7.02.2007 р №609- V).
- Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Література:

- Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «[Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020"](#)».
- Наказ МВС України від 3 липня 2017 року № 560 «Про організацію діяльності приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції України».
- Наказ МВС України від 08.02.2019 року № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події».
- Наказ МВС України від 06.07.2017 року № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України».

Література:

- [Наказ МВС України № 1044 - 19.12.2017 "Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України"](#).
- [Наказ МВС України № 654 - 01.08.2018 "Про затвердження порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника"](#).
- Наказ Національної поліції України 27 листопада 2015 №123 «Про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України».
- Наказ Національної поліції України від 06 листопада 2015 року № 73 «Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції».
- Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : наказ Мінюсту, Мінсоцполітики, МОНМС, МОЗ, МВС України від 28.03.2012 р. № 478/5/180/375/212/258.
- Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення: Мінсоцполітики, МВС, МОН, МОЗ України від 19.08.2014 № 564/836/945/577.

Визначення правового статусу дитини

- До кримінальних правопорушень, що вчиняються дітьми, належать злочини та кримінальні проступки, скоєні особами у віці від 14 до 18 років, які мають певні відмінності від дорослих, що пояснюється віком злочинців, соціально-психологічними особливостями цієї категорії осіб та їх статусом у суспільстві.
- Згідно зі ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» та ст. 6 Сімейного кодексу України, дитина – це особа віком до 18 років (повноліття). Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

1. Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняють діти.

Офіційні статистичні дані свідчать про те, що **30-36 % неповнолітніх скоюють злочини разом із дорослими, 60-75 % - у складі групи недалеко від місця проживання чи навчання, 10-15 % вчиняють суспільно небезпечні дії у стані алкогольного сп'яніння.**

У 80 % випадків злочинам передуює девіантна поведінка: вживання алкоголю, наркотиків, ранні сексуальні стосунки, прояви вандалізму.

- 1 липня 2020 року набув чинності Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень" № [2617-VIII](#) , яким зокрема внесені зміни Кримінальний Кодекс України Так, у Кримінальному кодексі України введено поняття кримінальне правопорушення. До кримінальних правопорушень віднесено усі кримінально-карані діяння, які поділяються на злочини та кримінальні проступки. Таким чином, змінами до законодавства про кримінальну відповідальність термін «злочин» замінено терміном «кримінальні правопорушення» у відповідних випадках.
- Однак статистикою, до цього часу обліковано кількість саме злочинів, які скоєні дітьми.

Кількість злочинів, скоєних неповнолітніми, за останні п'ять років в Україні зменшилася.

- Так, зафіксована кількість злочинів, скоєних неповнолітніми, у 2013 році становить 8781 (з них 129 особливо тяжких злочинів), у 2014 році – 7467 (89 особливо тяжких злочинів), у 2015 році – 7171 (128 особливо тяжких), у 2016 році – 4771 (75 особливо тяжких), у 2017 році – 5608 (117 особливо тяжких), у 2018 році – **5665** (2473 тяжких та особливо тяжких злочина), у **2019 році- 4935** (2150 тяжких та особливо тяжких злочина).
- Таким чином, кількість злочинів, скоєних неповнолітніми, впродовж **2013-2018** рр. зменшилася на 4 тисячі, тобто на 50%.
- Найбільше злочинів за 2013-2019 роки неповнолітні вчинили проти власності: 6366 злочинів – у 2013, 5531 злочин – у 2014, 5442 злочини – у 2015, 4044 злочини – у 2016, 4158 злочинів – у 2017 та 3551 злочин у 2018 році.

ЗАРЕЄСТРОВАНО КРИМ.ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ДІТЬМИ ТА ЗА ЇХ УЧАСТЮ

	2018 рік	2019 рік	Динаміка у %
Всього:	5665	4935	-12,9
тяжких та особливо тяжких	2473	2150	-13,1
умисне вбивство (ст. 115 ККУ)	32	31	-3,1
умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 ККУ)	49	52	6,1
згвалтування (ст. 152 ККУ)	6	12	100,0
грабіж (ст. 186 ККУ)	467	442	-5,4
розбій (ст.187 ККУ)	135	110	-18,5
шахрайство (ст. 190 ККУ)	133	86	-35,3
вимагання (ст.189 ККУ)	3	24	в 7 раз
крадіжка (ст. 185 ККУ)	3348	2728	-18,5
	складають 55,3 % від загальної кількості		
хуліганство (ст. 296 ККУ)	125	99	-20,8
незаконний обіг наркотиків (ст. 307-315 ККУ)	240	172	-28,3

ВИЯВЛЕНО Н/Л, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

	2018 рік	2019 рік	Динаміка у %
Всього:	4009	3559	-11,2
у стані алкогольного сп'яніння	116	99	-14,7
які раніше вчиняли злочини	537	572	6,5
у т.ч. у яких судимість не знята і не погашена	220	194	-11,8
учнів шкіл, ліцеїв	1496	1335	-10,8
учнів ПТУ	925	824	-10,9
працевдатні, які не працюють і не навчаються	1069	965	-9,7

Найпоширеніші злочини, вчинені неповнолітніми

За статистичними даними злочинність неповнолітніх має таку структуру:

злочини, пов'язані з наркотиками – 2,8 %; хуліганство – 6,2 %; крадіжки – 70,5 %; злочини проти життя та здоров'я – 2,1 %; інше – 9,4 %.

Питома вага злочинів, учинених групами, становить понад 70 %.

Щодня підлітки в Україні вчиняють понад 100 злочинів, у тому числі одне вбивство або злочин із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень, одне зґвалтування, два-три розбійні напади, вісім пограбувань, сімдесят крадіжок приватного та державного майна

Засуджено неповнолітніх

- у 2013 році було засуджено 5911 неповнолітніх осіб, у 2014 – 4875, у 2015 – 4589, у 2016 – 3474, у 2017 – 3088 та у 2018 – 2798
- у 2013 році рецидив неповнолітніх від загальної злочинності неповнолітніх складав 30,7%. При цьому з **2014 по 2017 роки показники повторної злочинності неповнолітніх поступово знизилися від 29,5% до 21,6%, а станом на 2018 рік рівень рецидивної злочинності неповнолітніх скоротився до 16%**
- Крім цього, злочинність неповнолітніх, порівняно зі злочинністю дорослих, **характеризується підвищеною латентністю.**

За експертними оцінками, рівень злочинності неповнолітніх у 3–4 рази перевищує офіційно зареєстрований.

Стійка тенденція до зменшення кількості виявлених неповнолітніх, які вчинили злочини, може бути пов'язана з декількома чинниками.

По-перше, скорочується частка неповнолітніх у загальній кількості населення.

По-друге, кримінологи говорять про те, що останніми роками злочини, у тому числі вчинені неповнолітніми, реєструвалися лише тоді, коли було встановлено особу злочинця.

По-третє, злочинність неповнолітніх, особливо стосовно злочинів невеликої і середньої тяжкості, є високолатентною.

Новими видами злочинів, що вчиняють неповнолітні, є

Участь у добровільному захопленні заручників, телефонний тероризм, ритуальні вбивства, інформаційні та комп'ютерні злочини.

У злочинності неповнолітніх з'являються ознаки професіоналізації та спеціалізації злочинів.

Вони, переважно, учиняють злочини у складі організованих груп, активно залучаючи до участі в злочинах малолітніх та підлітків, які не несуть кримінальної відповідальності за свої дії.

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх визначаються розділом XV Кримінального кодексу.

Порядок провадження в справах про злочини неповнолітніх визначається главою 38 Кримінального процесуального кодексу України.

Детермінанти, що обумовлюють злочинність дітей, поділяються на групи:

- **1. Фактори, які формують особу молодого правопорушника (негативний вплив родини, безпосереднього оточення, засобів масової інформації, недоліки шкільного, побутового виховання тощо).**

- **2. Умови, що сприяють вчиненню злочинів (недоліки організаційного характеру, які допомагають особам з уже сформованою антисуспільною орієнтацією «технічно» здійснити злочинні наміри.**

- **3. Обставини, пов'язані з поведінкою жертв злочинів.**

Чинників, які обумовлюють злочинність дітей, тобто негативний розвиток особи

1). *Негативний вплив у сім'ї.* Сім'я – це перша соціальна структура, в якій знаходиться людина та значною мірою проходить її формування як особистості.

2). *Низький рівень виховного впливу на формування особи неповнолітнього середніх навчальних закладів: загальноосвітні школи, профтехучилища, технікуми*

3). Однією з причин злочинності дітей є їх *незайнятість*.

4). Підлітки, які не відчують інтересу до себе в сім'ї та школі тягнуться до *неформальних угруповань*, до однолітків, з якими проводять більшу частину дозвілля.

5). Прорахунки є і в *роботі правоохоронних органів у профілактиці злочинності дітей*.

Причини злочинності неповнолітніх на сучасному етапі

- Крадіжки, грабежі є досить поширеними правопорушеннями серед підлітків, та не можна стверджувати, що більшість з них вчиняються з вищенаведеною думкою. Скоріш причиною таких злочинів є така **психологічна емоція як заздрість, що виникає у підлітків тоді, коли вони бачать ровесників, які є добре одягненими, забезпечені новинками комп'ютерних технологій, живуть у розкоші і багатстві.**
- Сучасний розвиток технологій вплинув на те, що велика частина підлітків на сьогодні надає перевагу вже не вулиці, а саме комп'ютерним іграм та Інтернету. **Тотальне поширення соціальних мереж серед молоді за недостатньо сформованої психіки та свідомості, коли не повною мірою розуміється різниця між добром та злом, часто є причиною виникнення різних неприємних та складних ситуацій.** Багато підлітків на сьогодні стають жертвами інтернет-шахраїв, аферистів та шантажистів, й зокрема не тільки бувалих злочинців, а й своїх ровесників та знайомих.
- **Малолітня розбещеність, наркотична залежність, нераціональне використання коштів, ігри в смерть («Синій кит», «Тихий дім», «Море китів», «Розбуди мене о 4:20») мають теж свою причину. На нашу думку, це – недостатній інтерес батьків до своїх дітей.**
- Контрабанда наркотиків та інших психотропних речовин є досить поширеними на непідконтрольних територіях та є докази того, що звідти відбувається розповсюдження по всій території України. Підлітки є найуразливішою частиною населення, адже в них є найбільше зацікавлення до нового. Але часто зацікавленість переростає у залежність, а залежність тягне за собою нестачу коштів та наступний пошук, який пов'язаний із вчиненням протиправних діянь.

3. Особа неповнолітнього кримінального правопорушника

Стосовно кримінологічної характеристики особи неповнолітнього кримінального правопорушника можна стверджувати, що їй властиві певні біологічні та психологічні особливості.

До них потрібно віднести: брак соціального досвіду, незавершеність формування соціальних установок; підвищену навіюваність, високий рівень конформізму; орієнтацію на неформальну групу, прагнення показати себе цілком дорослим, самоствердитись; продемонструвати свою незалежність, відсутність почуття страху, зневажливе ставлення до небезпеки, кримінальної відповідальності; злочинну «романтику», готовність «взяти на себе» чужу провину, плазування перед авторитетом досвідчених злодіїв-рецидивістів, втрату почуття відповідальності перед сім'єю і суспільством за свою поведінку і майбутнє, орієнтування на хвилину, невігядливу втіху тощо.

Типи неповнолітніх кримінальних правопорушників:

1) особи в цілому мають позитивну спрямованість, вчиняють злочини з легковажності, непередбаченості до правильного виходу з ситуації, що склалася, завдяки випадковому збігу обставин;

2) до злочину призвела ситуація, що виникла в результаті нестійкості загальної спрямованості особи;

3) такі, що мають негативну спрямованість, яка не досягла рівня усталення (мають докримінальний досвід);

4) особи, для яких характерна сформована стійка антисоціальна спрямованість (мають кримінальний досвід).

4. За рівнем запобіжні заходи, у тому числі щодо дітей, поділяють на:

загальносоціальні;

спеціально-кримінологічні;

індивідуальні

Загальносоціальне запобігання злочинності – це насамперед комплекс перспективних соціально-економічних; культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності

Індивідуальне запобігання злочинам – це різновид запобігання злочинності щодо конкретної особи

Спеціально-кримінологічне запобігання – це сукупність заходів боротьби із злочинністю, змістом яких є різноманітна робота державних органів, громадських організацій, соціальних груп, що спрямована на усунення причин та умов, що породжують і сприяють злочинності, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинності поведінки.

Цей вид запобігання складається із трьох напрямів діяльності:

- а) кримінологічної профілактики;
- б) відвернення злочинів;
- с) припинення злочинів

Ця система заходів:

- діє у співвідношенні з соціальною, економічною, молодіжною, карною політикою держави, яка реалізується через низку цільових програм надання матеріальної та іншої допомоги сім'ям і дітям, попередження бездоглядності та правопорушень серед неповнолітніх;
- має самостійну законодавчу базу – комплекс правових актів, що регулюють питання створення оптимальних умов життя, виховання дітей і молоді, захисту їх прав та інтересів, нейтралізації негативного впливу на них, запобігання бездоглядності, аморальним проявам і т. інш.;
- забезпечує діяльність усіх суб'єктів профілактики злочинів серед неповнолітніх, яка спирається, на відповідну інформаційно-аналітичну базу та забезпечується бюджетним фінансуванням.

Об'єкти профілактичного впливу

об'єктами профілактичного впливу є криміногенні фактори, що детермінують формування особи молодих правопорушників та злочинців, ситуації, які обумовлюють правопорушення, полегшують їх скоєння. Таке запобігання здійснюється на різних рівнях (у межах всієї країни, міста, району, населеного пункту), широким колом суб'єктів профілактичної діяльності.

Вся система заходів боротьби зі злочинністю неповнолітніх повинна бути спрямована на ліквідацію детермінант, які формують якості особи злочинця, полегшують входження її до кримінальної групи, та умов створення таких груп.

Заходи загально-соціальної профілактики кримінальних правопорушень, що вчиняються неповнолітніми.

В основі застосування загально-соціальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей покладена державна політика щодо неповнолітніх та молоді.

Державна молодіжна політика — це системна діяльність держави у відносинах з особою, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

Головними завданнями державної молодіжної політики є:

1. вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;
2. допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі у національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей;
3. залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України;

Нормативно-правова база

В основі профілактичної діяльності лежать Закони України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» Кодекс законів про шлюб і сім'ю, Кодекс законів про працю, Житловий кодекс, законодавчі акти щодо захисту дітей, які постраждали від Чорнобильської катастрофи, дітей-інвалідів, дітей-сиріт і дітей, що залишилися без піклування батьків, а також правові акти стосовно захисту дітей і підлітків від злочинного впливу дорослих елементів, які втягують неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність (пияцтво, наркоманію, проституцію тощо), виготовляють і розповсюджують порнографічну продукцію і видання, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту.

Нормативно-правова база

Законодавство України наділяє громадян правами, покликаними забезпечити їх конституційне право на охорону здоров'я. **Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»** визначає здоров'я як стан повного душевного і фізичного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів, і тому охорона здоров'я підростаючого покоління виявляється не тільки в задоволення фізичного, але й соціального і психічного (душевного) здоров'я. **Цьому сприяють центри медико-соціальної реабілітації дітей, основним завданням яких є лікування, психосоціальна реабілітація і корекція поведінки тих, які потребують її внаслідок вживання алкоголю, наркотиків, психотропних речовин, а також неповнолітніх з девіантними формами поведінки.**

Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» передбачена система соціального захисту дітей. Під цим розуміється комплекс заходів і засобів соціально-економічного та правового характеру, здійснення яких покладається на суб'єктів, зазначених у законі, щодо забезпечення прав дітей на життя, розвиток, виховання, освіту, медичне обслуговування, надання матеріальної підтримки.

Соціальне обслуговування родини та дітей сьогодні є складовою частиною нового напрямку соціальної політики.

Головним завданням у справі поліпшення матеріального становища дітей є її забезпечення зайнятості.

Виходячи з цього, необхідно:

- використовувати в повному обсязі заброньовані робочі місця на підприємствах усіх форм власності;
- направлення на перенавчання неповнолітніх;
- приділяти особливу увагу працевлаштуванню неповнолітніх, які перебувають на профілактичному обліку в службах у справах дітей;
- посилити роботу органів прокуратури щодо виявлення та усунення порушень законодавства про працю.

Однією з детермінант злочинності неповнолітніх є незадовільна організація вільного часу.

Тому завданням відповідних державних органів, дитячих і молодіжних організацій має сприяти більш ефективна реалізація виробленої політики.

Але треба зауважити, що через відсутність фінансування, низькою заробітною платою, зношеність обладнання (матеріально-технічна база багатьох закладів культури не поновлюється понад 15 років, технічний стан близько 40 % установ визнаний аварійним).

Особливе значення зараз має виховання правової свідомості неповнолітніх, підвищення її правової культури

Для цього треба активізувати правову пропаганду серед учнівської молоді, створити умови для роботи спеціальних правових лекторіїв, семінарів, курсів, гуртків, проводити учнівські та студентські конференції з цієї тематики.

Не повинні стояти осторонь і засоби масової інформації.

Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», та Конвенції ООН про права дитини визначає правові основи діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли 18 років.

Для його виконання були створені в системі державних органів нові структури: спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді, уповноважений орган влади Автономної Республіки Крим у справах сім'ї, дітей та молоді, служби у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад; приймальники-розподільники для дітей відділи ювенальної превенції Національної поліції; школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я; спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України; притулки для дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка).

Заходи загальної профілактики

Здійснюються на території обслуговування в навчальних закладах та за місцем проживання дітей, з метою запобігання вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень.

Заходи загальної профілактики:

- виявлення причин й умов, що призводять до вчинення правопорушень дітьми та уживають заходів для їх усунення;
- проведення зустрічей з адміністрацією навчальних закладів та представниками батьківських комітетів;
- проведення у навчальних закладах лекції та практичних занять, спрямованих на формування в дітей правосвідомої поведінки та навичок до здорового способу життя.

Місця дозвілля дітей

Періодичне відвідання місць проведення дозвіль дітей може допомогти зменшити кількість правопорушень завдяки:

- проведенню профілактичних бесід із власниками закладів щодо неприпустимості вживання алкоголю та наркотиків підлітками та дітьми.
- створенню довірливих відносин між поліцейським та підлітками, що проживають на території обслуговування (участь у спортивних заходах, демонстрація своїм прикладом тощо).
- виявленню осіб, що систематично
- демонструють агресивну, асоціальну поведінку,
- вживають алкогольні напої та ін.

Профілактика правопорушень за місцем навчання

Періодичне відвідання навчальних закладів, що знаходяться на території обслуговування з метою профілактики правопорушень та правової освіти дітей:

- проведення індивідуальних та групових профілактичних зустрічей;
- участь у позакласних, виховних годинах у якості експерта;
- проведення правової освіти (*Шкідливий вплив наркотиків? Що таке дитяче насильство? Які можуть бути його правові наслідки? Як дитині захистити свої права? Попередження сексуального насильства серед молоді*).
- періодичні зустрічі і профілактичні розмови з класними керівниками;
- проведення інтерактивних уроків, різноманітних тренінгів, вікторин, участь у міжнародних програмах освіти дітей та молоді.

Працівниками ЮП розкрито кримінальних правопорушень:	безпосередньо	за участю з ін. підрозділами
	4114 (2,2%)	62813 (33,7%)

АДМІНІСТРАТИВНА ПРАКТИКА

Всього виявлено адміністративних правопорушень:	70621	68922	-2,4	
продаж пива алкогольних напоїв або тютюнових виробів н/л особі (ч. 2 ст. 156 КУпАП)	2485	2408	-3,1	
розпивання н/л алкогольних напоїв або поява в заборон. законом місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП)	3080	3413	10,8	
доведення н/л до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП)	2426	2600	7,2	
невиконання батьками обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КУпАП)	41378	32510	-21,4	
вчинення домашнього насильства (ст. 173-2 КУпАП)	2047	2773	35,5	
з них	на дорослих	1952	2670	36,8
	на неповнолітніх	95	103	8,4
булінг (цькування) учасника освітнього процесу (ст. 173-4 КУпАП)	---	344	---	

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Зареєстровано заяв та повідомлень пов'язаних з домашнім насильством		---	141814	---
з них подані	дорослими	---	139933	---
	особисто дітьми	---	1881	---
перебуває на обліках ЮП осіб, схильних до вчинення домашнього насильства		---	70	---
кількість кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством		---	2016	---
виявлено н/л осіб, які вчинили крим. правопор.		---	5	---
потерпіло н/л осіб, від крим. правопор.		---	111	---
з них	малолітніх	---	83	---
	неповнолітніх	---	28	---

Заходи індивідуальної профілактики злочинності неповнолітніх

Проводяться працівником поліції щодо конкретної дитини з метою запобігання вчинення нею адміністративних та кримінальних правопорушень.

Зазначені заходи **спрямовані** на особистість дитини, середовище, яке її формує, а також на умови, обставини та ситуації, що призводять до вчинення дитиною адміністративних і кримінальних правопорушень.

Напрямами індивідуального запобігання злочинам є:

1. *Переконання* - процес логічного обґрунтування особі думки про відмову від криміногенної поведінки, злочинних намірів, анти суспільних настанов;
2. *Заходи соціальної допомоги* – працевлаштування, поліпшення побутових умов, зміну способу життя шляхом підвищення соціального статусу, освіти, отримання престижної спеціальності, лікування, встановлення корисних контактів, вибору життєвих перспектив тощо;
3. *Примус* – спричиняє для особи несприятливі наслідки фізичного, матеріального та технічного характеру (профілактичний контроль за місцем проживання або навчання особи з боку правоохоронних органів чи громадськості; адміністративний арешт і адміністративне стягнення; штраф; ін.)

Об'єктами індивідуального запобігання злочину є:

- поведінка та спосіб життя осіб з високою імовірністю вчинення злочину;
- соціальні елементи та їх особистості, які відображають анти суспільну спрямованість;
- соціально значущі при формуванні і реалізації останньої деякі психофізіологічні особливості індивідів;
- несприятливі умови оточуючого таку особу середовища та життєвого укладу;
- інші довготривалі діючі обставини, які визначають криміногенну ситуацію і полегшують вчиненню злочину

При цьому для визначення кола осіб, які потребують індивідуального запобігання, необхідно мати:

Фактичні підстави – це реальна поведінка особи, в якій закладений потенційний злочин (наприклад, антисуспільна поведінка)

Правові підстави – це урегульованість індивідуального запобігання злочинам нормами права

Кримінологічні підстави – це наявність повного рівня кількісно-якісних показників криміногенності особи, що дозволяє виділити з маси відповідної категорії саме тих, від кого з високим ступенем імовірності слід очікувати вчинення злочину

До індивідуально-профілактичних заходів, які повинні проводитись працівниками ювенальної поліції з дітьми, звільненими з місць позбавлення волі, відносяться наступні:

Профілактична бесіда – застосовується відразу після прибуття особи на територію адміністративно-профілактичного контролю (населений пункт; об'єкт роботи, навчання, проживання тощо) або за наявності інформації про те, що особа вчинила протиправні дії, які можуть призвести до вчинення злочину, з метою роз'яснення суспільної небезпечності та усного попередження про неприпустимість подальших таких дій, а також про готування (ст. 14 КК) чи замах на злочин (ст. 15 КК), до яких причетна профілакуєма особа.

-
- **Офіційне застереження** – застосовується до особи, яка двічі протягом року притягувалась до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень.
  - **Профілактичний облік** – застосовується для систематичного і цілеспрямованого здійснення заходів індивідуальної профілактики щодо особи, поведінка якої свідчить про реальну можливість вчинення ним злочину, тому така особа підлягає взяттю на профілактичний облік.
  - **Адміністративний контроль** – застосовується до особи, щодо якої встановлюється, здійснюється та припиняється адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, відповідно до Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»
  - **Соціальний патронаж** – комплекс заходів державної підтримки та допомоги щодо особи, яка їх патронує.

ДОСТАВЛЕНО ДІТЕЙ ДО ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ

Загальна кількість доставлених дітей:		6971	4842	-30,5
доставлено за вчинення кримінальних і адміністративних правопорушень		5061	3457	-31,7
доставлено до т/органів поліції дітей, які залишились без догляду, залишили місце прож.		4847	4621	-4,7
з них	повторно	687	587	-14,6
	вихованців навчально-виховних закладів	346	211	-39,0

РОЗШУК ДІТЕЙ

станом на	на 31.12.18	02.12.19	%
Зареєстровано заяв та повідомлень в ЖЄО	11305	16846	49,0
розшукано протягом доби без заведення справ	10071 (89 %)	15622 (92,7%)	3,7
залишилося в розшуку (поточний рік)	55	46 (29)	-16,4

ПРОФІЛАКТИЧНИЙ ОБЛІК ДІТЕЙ

Усього дітей, які перебувають на обліку	3769	3671	-2,6
учнів загальноосвітніх закладів	1584	1636	3,3
учнів професійно-технічних навчальних закладів	1506	1306	-13,3
студентів, курсантів вищих навчальних закладів	84	81	-3,6
проживають в школах-інтернатах та дит. будинках	78	63	-19,2
які вчиняють насильство в сім'ї	65	69	6,2
які схильні до вчинення правопорушень	1070	1158	8,2
звільнених з місць позбавлення волі	4	7	75,0

Працівники поліції здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики:

- проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, роботи;
- проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення;
- складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини;
- відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень;

Працівники поліції здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики:

- організовують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру;
- сприяють у вирішенні соціальних проблем дитини, у тому числі конфліктних ситуацій у сім'ї, зокрема щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них насильство в сім'ї, застосовують заходи впливу згідно із законодавством, ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування питання щодо направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

Профілактичні обліки ювенальної превенції

З метою здійснення заходів індивідуальної профілактики щодо дитини поліцейський підрозділу ЮП заводить **обліково-профілактичну справу (ОПС)** та вносить відомості до відповідної інформаційної підсистеми бази даних про взяття на профілактичний облік, що входить до єдиної інформаційної системи МВС, дітей, щодо яких поліцейські ЮП здійснюють профілактичну роботу.

[Наказ МВС України № 1044 - 19.12.2017 "Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України"](#)

• Основними завданнями підрозділів ювенальної превенції є:

- запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
- ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики;
- участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення;
- вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми;
- вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб;
- провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти.

Взяттю на профілактичний облік підлягає дитина:

- 1) засуджена судом до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- 2) звільнена за рішенням суду від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру без поміщення до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- 3) якій оголошено повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення;
- 4) звільнена зі спеціальної виховної установи;
- 5) яка не досягла 18 років і вчинила домашнє насильство у будь-якій формі (дитина-кривдник);
- 6) яка впродовж року два і більше разів була притягнута до адміністративної відповідальності;
- 7) яка впродовж року два і більше разів самовільно залишала сім'ю, навчально-виховний заклад чи спеціальну установу для дітей.

Підставами для поставлення дитини на профілактичний облік є:

- вирок (постанова) суду, що набрав(ла) законної сили, про застосування до дитини покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- рішення суду про звільнення дитини від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, крім випадків, коли дитину направляють до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- письмове повідомлення слідчого, прокурора про вручення дитині повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення;
- довідка про звільнення зі спеціальної виховної установи для дітей;
- зникнення дитини.

Підставами для поставлення дитини на профілактичний облік є:

- матеріали, які підтверджують факт вчинення дитиною домашнього насильства (копія термінового заборонного чи обмежувального припису, рішення суду щодо адміністративного провадження за [статтею 173-2](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення);
- рапорт поліцейського підрозділу ЮП про дитину, яка впродовж року два і більше разів притягувалася до адміністративної відповідальності, з долученням копій постанов суду про притягнення до адміністративної відповідальності;
- рапорт поліцейського підрозділу ЮП щодо виявлення дитини, яка впродовж року два і більше разів самовільно залишала сім'ю, навчально-виховний заклад чи спеціальну установу для дітей, з долученням витягів з Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події щодо зареєстрованих фактів безвісного

Строк ведення профілактичного обліку дітей

Профілактичний облік дітей із заведенням обліково-профілактичної справи ведеться строком один рік, якщо інше не передбачено вироком суду, який набрав законної сили.

Строк профілактичного обліку може бути зменшений у разі усунення ризиків учинення дитиною адміністративних чи кримінальних правопорушень та наявності матеріалів, що свідчать про позитивні зміни в поведінці дитини.

Вимоги забезпечення ефективної індивідуальної профілактики злочинів:

- Своєчасності застосування зазначених заходів (як свідчить практика, несвоєчасне виявлення та вжиття заходів впливу до правопорушників та їх оточення призводить до формування звички, пов'язаної з антигромадською поведінкою, а також значно підвищує ймовірність вчинення особою злочину).
- Послідовності їх реалізації (зокрема, індивідуальний вплив має бути спланований так, щоб його інтенсивність послідовно збільшувалась або зменшувалась залежно від результатів).
- Реальності застосування цих заходів (мова ведеться про те, що індивідуальні заходи повинні відповідати можливостям їх реалізації).
- Законності проведення індивідуально-профілактичних заходів (як з цього приводу зазначено в ч. 2 ст. 19 Конституції України, органи державної влади (включаючи ювенальну поліцію) та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України).

Ефективність профілактичної діяльності злочинності серед неповнолітніх залежить від:

- професійної готовності працівників поліції до її здійснення;
- наявності чіткого алгоритму дій при використанні спеціального інструментарію для виявлення дисфункціональних сімей, в яких підростають неповнолітні, схильні до девіантної, делінквентної та адиктивної поведінки;
- встановлення особливостей соціальної ситуації їх розвитку, підлітково-молодіжної субкультури, індивідуально-психологічних рис неповнолітніх правопорушників.

Уповноважені підрозділи органів Національної поліції (ст. 5 «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей») зобов'язані:

- 1) проводити роботу щодо запобігання правопорушенням дітей;
- 2) виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством;
- 3) розглядати у межах своєї компетенції заяви і повідомлення про правопорушення, вчинені дітьми;
- 4) виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення; брати участь у правовому вихованні дітей;

- 5) розшукувати дітей, що зникли, дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади (бродяжать) та спеціальні установи для дітей;
- 6) виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво;
- 7) виявляти осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням порнографічної продукції, видань, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту;
- 8) виявляти батьків або осіб, що їх замінюють, які ухиляються від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо створення належних умов для життя, навчання та виховання дітей;
- 9) вести облік правопорушників, що не досягли 18 років, у тому числі звільнених з спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби у справах дітей стосовно цих дітей;

10) повертати до місця постійного проживання, навчання або направляти до спеціальних установ для дітей у термін не більше восьми годин з моменту виявлення дітей, яких було підкинуто, або які заблукали, або залишили сім'ю чи навчально-виховні заклади;

11) викликати дітей, їх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), а також інших осіб у справах та інших матеріалах про правопорушення і у разі ухилення без поважних причин від явки за викликом - піддавати їх приводу;

12) відвідувати правопорушників, що не досягли 18 років, за місцем їх проживання, навчання, роботи, проводити бесіди з ними, їх батьками (усиновителями) або опікунами (піклувальниками);

13) отримувати від підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності відомості, необхідні у зв'язку з матеріалами про правопорушення, що перебувають у її провадженні;

14) затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без опіки та піклування, - на період до передачі їх законним представникам або до влаштування в установленому порядку, але не більше восьми годин;

15) затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності,

16) затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років,, - до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше дванадцяти годин з моменту їх затримання;

17) здійснювати згідно з чинним законодавством гласні та негласні оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінальних правопорушень, вчинених дітьми або за їх участю;

18) виявляти, вести облік осіб, які втягують дітей в антигромадську діяльність;

---

19) проводити обшуки, вилучення та інші слідчі дії відповідно до кримінального процесуального законодавства;

20) проводити за наявності законних підстав огляд дітей, речей, які є при них, транспортних засобів;

21) вилучати документи і предмети, що можуть бути речовими доказами правопорушення або використані на шкоду здоров'ю дітей;

22) складати протоколи про адміністративні правопорушення дітей, а також їх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), які не виконують обов'язків щодо виховання і навчання дітей, інформувати відповідні служби у справах дітей;